

3. Door de Adviesgroepen „Hout” en „Houtteelt” werd op grond van het onder 2 vermelde een uitvoerig preadvies opgesteld in verband met de afzetmoeilijkheden van het populierehout, met aanwijzingen hierin verbetering te brengen. Naast goede voorlichting over de houtmarkt, inclusief de prijzen, aan de producent zijn vooral een concentratie van het houtaanbod (in de eerste plaats bij rijksinstellingen en lagere overheden), prijsafspraken en publikatie hiervan vóór het vellingsseizoen van groot belang. Het desbetreffend rapport werd aangeboden aan de directeur van het Staatsbosbeheer.

IV. Andere belangrijke activiteiten buiten de Nationale Populieren Commissie

1. Door het Bosbouwproefstation werden nieuwe proefvelden aangelegd om de groei van steeds hetzelfde tweetal klonen te vergelijken op verschillende bodemtypen e.e.a. in een gebied waar oudere populierenbeplantingen plaatselijk geringe tot ernstige groeistoornissen vertonen. Het onderzoek van populiereklonen geplant onder ongunstige bodem- en klimaatsomstandigheden werd voortgezet.
2. De bacterie die aansprakelijk is voor de watermerkziekte bij schietwilgen werd geïdentificeerd als *Erwinia salicis* (Day) Chester. Ofschoon de slagingspercentages van inoculaties van schietwilgen met deze bacterie laag bleven, waren de ziektesymptomen die bij de watermerkziekte behoren duidelijk vast te stellen. Hiermede is in het resistentieonderzoek een belangrijke vooruitgang geboekt.
3. De rups van de satijnvlinder (*Leucoma salicis*) tastte in Oostelijk Flevoland 120 ha bos aan waarvan meer dan de helft werd kaalgevreten. Omdat een herhaling van de plaag in 1970 wordt verwacht, werd in overleg met het Rijksinstituut voor Natuurbeheer besloten het biologische bestrijdingsmiddel *Tribactia Bacillus thuringiensis* toe te passen vanuit een vliegtuig.
4. Onderzoek door de afdeling Houtteelt van de Landbouwhogeschool te Wageningen ter verbetering van identificatiemethoden van populieren; morfologische beschrijving en keuring op identiteit van diverse rassen van populieren en wilgen; fenologische waarnemingen aan klonen van een aantal houtsoorten waaronder populieren en wilgen alsmede werkzaamheden in het kader van de „Internationale Studiegroep voor de Registratie van Populierenamen in Midden-

en Noordwest-Europa”.

- Incidentele voordrachten voor technisch leiders en keurmeesters van de Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Boomkwekerijgewassen over de herkenning van nieuwe handelsrassen van populier. Plannen voor een cursus waarin de herkenning van alle handelsrassen van populieren en wilgen wordt behandeld t.b.v. de genoemde personen zijn in voorbereiding.
5. Het Houtinstituut TNO bracht rapport uit over het voorkomen van juveniel hout en zijn specifieke eigenschappen in verband met het feit dat populierehout vaak op jeugdige leeftijd moet worden verwerkt.
 6. De N.V. Vereenigde Papierfabrieken Eerbeek te Eerbeek hebben opgericht de Peppelhout N.V., welke laatste onderneming refiner pulp uit inlands populierehout zal gaan vervaardigen, die door de Vereenigde Papierfabrieken geïntegreerd zal worden verwerkt in haar duplexkarton. Met de productie zal eind 1970 of begin 1971 worden begonnen. Voor de grondstoffenvoorziening zal „Peppelhout” N.V. samenwerken met de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij die tevens voor het schillen van het aangevoerde hout zal zorgdragen. Hiermede zal een geheel nieuw afzetgebied ontstaan voor de middenkwaliteit populierehout.
 7. Door de Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Boomkwekerijgewassen werden in het seizoen 1968/1969 de volgende aantallen populieren gewaarmerkt: eenjarige 47333 stuks en meerjarige 68636 stuks.
 8. Het aantal door de Stichting Industrie-Hout aangelegde demonstratiebeplantingen voor de vergelijking van verschillende teeltmethoden bedraagt thans 14.
 9. In het voorjaar van 1969 vond te Parijs een belangrijke vergadering plaats van het Executive Committee van de I.P.C. Tijdens deze conferentie werd op voorstel van Nederland besloten dat aan de directeur-generaal van de F.A.O. zal worden medegedeeld dat het Executive Committee van mening is dat het van groot belang moet worden geacht dat regionale contacten binnen de I.P.C. regelmatig plaats hebben en zo mogelijk een permanente organisatie vragen. Op deze wijze zal het beter mogelijk zijn om de I.P.C. doelmatig te laten werken. Gedacht wordt o.a. aan een regionale sub-commissie voor West-Europa. Tijdens de vergadering van het Executive Committee werd onze landgenoot, de heer H. A. van der Meiden, tot vice-voorzitter van het I.P.C. gekozen.

INTERESSANTE BEPLANTINGEN

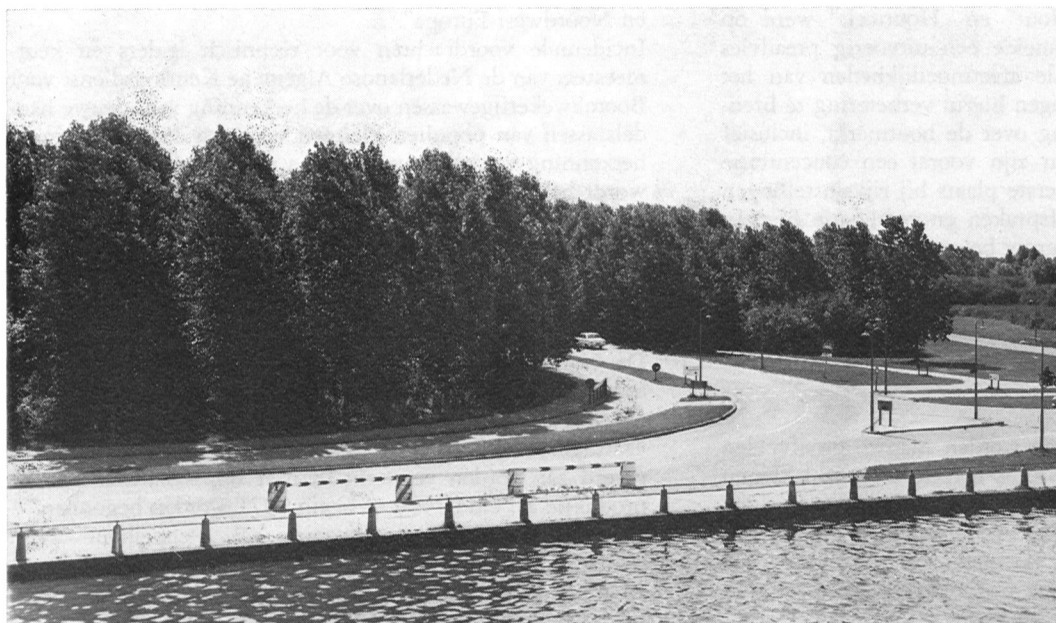
XV

Met de huidige planologische ontwikkelingen in Nederland wordt voor de bosbouw en de aanleg van beplantingen in het algemeen, eigenlijk een nieuw gebied geopend. Met name in het westen des lands, maar ook elders worden voorbereidingen getroffen voor of wordt al gewerkt aan de ontwikkeling van belangrijke groenelementen met een veelzijdige doelstelling. Begrippen als bufferstroken in een verstedelijkend land, recreatie, beschutting tegen klimaat, milieubeheer, landschappelijke aankleding, woonmilieu e.d. komen hierbij veelvuldig ter sprake. Bepaald niet te verwaarlozen is echter ook de belangrijke functie die deze beplantingen voor de productie van hout kunnen hebben.

Wie zich verdiept in de aanleg van deze nieuwe bossen en beplantingen zal constateren dat hierbij vele vragen rijzen. De klimaatsomstandigheden (wind) in het westelijk gebied maar vooral ook de bodemgesteldheid brengen problemen op het

gebied van houtsoortenkeuze en aanlegmethoden met zich mee, die een gedegen bestudering vragen. Terreinen die voor nieuwe beplanting in aanmerking komen zijn bijvoorbeeld gelegen op slappe veengronden met hoge grondwaterstand, op kleigronden met een ongunstige structuur, op opgespoten gronden bestaande uit zand, klei of veen of gemengde specie of op vuilstorten. Dit zijn terreinen waarmee men op bosbouwkundig gebied in Nederland bepaald nog niet veel ervaring heeft.

Voor de bestudering van de moeilijkheden en mogelijkheden voor de aanleg van nieuwe bossen en beplantingen in deze gebieden is bij het Bosbouwproefstation reeds jaren geleden een Werkgroep Bos in Stedelijke Gebieden (voorheen Werkgroep Bosbouw Randstad Holland) geformeerd. Specialisten van diverse richtingen trachten hierin gezamenlijk oplossingen voor de problemen te vinden en de noodzakelijke kennis voor bosbouw onder deze omstandigheden te verzamelen. Dit gebeurt



Beplantingen bij de Amstel. De besproken beplanting staat rechts. Aan de linkerzijde een op een talud van de autoweg Utrecht-Amsterdam staande populierenbeplanting.

Foto: Ir. J. L. Guldemon

door onderzoek in recent aangelegde proefvelden en door inventarisatie van reeds bestaande, oudere beplantingen. Tevens houden anderen uit deze werkgroep zich bezig met vraagstukken van bijvoorbeeld economische of recreatieve aard.

Het werk in proefvelden verschaft bijzonder veel informatie, een nadeel is echter dat deze proefvelden nog slechts enkele jaren oud zijn. Gegevens over de problemen die volwassen beplantingen kunnen opleveren, kunnen hieruit nog niet geput worden. Om hier meer van te weten te komen is inventarisatie van wat in het verleden reeds bereikt werd de aangewezen weg. Er zijn diverse inventarisaties uitgevoerd, een van de moeizaamste bleek die van het bos op veen in het westen des lands te zijn. Terwijl in de toekomst nogal wat veengronden beplant zullen moeten worden, bleek het aantal thans bestaande representatieve gevallen van beplantingen van enige omvang op veen in West Nederland zeer gering. Niettemin werd een aantal bruikbare objecten gevonden die nuttige gegevens konden verschaffen. De resultaten van dit onderzoek zijn gepubliceerd in een rapport „De bosbouwkundige mogelijkheden op veengronden” door K. R. van Lynden, J. L. Guldemon en W. H. van der Molen.¹⁾ Een van de onderzochte objecten was een bosbeplanting van opvallende kwaliteit aan de Vroegopsingel nabij Amsterdam. Deze bleek dusdanig interessant te zijn dat ook in de jaren na de eerste inventarisatie verdere waarnemingen zijn gedaan.

De beplanting, eigendom van de gemeente Amsterdam, ligt aan de zuidzijde van de Amstel, ten westen van de Rijksweg Utrecht-Amsterdam tegenover het Euro-motel. De grond bestaat uit bosveen, met een kleihoudende goed veraarde bovenlaag van ± 45 cm dikte (koopveengrond). Op grotere diepte (± 150 cm) komt zeggeveen voor. Het terrein is nat, de gemiddeld hoogste grondwaterstand is ondieper dan 40 cm, de gemiddeld laagste grondwaterstand is tussen 80 en 120 cm beneden maaiveld. De bovengrond is los van structuur en slap, sommige plaatsen zijn ondanks greppels en sloten drassig.

Als eerste hoofdhoutsoort is in de nu vijftienjarige beplanting 'Robusta'-populier aanwezig, als bosplantsoen (vermoedelijk eenjarig) destijds onregelmatig geplant op afstanden variërend tussen 4 en 9 m. Tussen de populieren staan verspreid gemengd andere hoofdhoutsoorten als es, esdoorn, berk en eik, evenals het vulhout destijds geplant op 1 x 1 m. Als vulhout zijn o.m. gebruikt zwarte els, veldesdoorn, meidoorn, vlier, vuilboom, liguster. Er komt een gevarieerde kruidengroei voor, waarin

plaatselijk veel brandnetel, hondsdrif, kleeftkruid en riet. Opvallend is dat de grond bij de stamvoet van de bomen vanaf het tijdstip van planten 15 à 20 cm ingeklonken blijkt te zijn: de wortelaanlopen (vooral van populier) zijn hierdoor op vele plaatsen ruim boven de grond gekomen.

Enkele groeigegevens:

	lengte (m)	lengte (m)	diam (cm)	diam (cm)
	1967	1970	1967	1970
populier	17,7	21,0	26,1	33,4
es	9,2	12,8	12,7	18,1
esdoorn	7,4	9,6	10,1	15,0

leeftijd van de beplanting: 15 jaar (1970)

De groei van de populier is op dit terrein zeer goed te noemen. Gedurende de laatste drie jaren een lengtegroei van meer dan 1 m per jaar, in vroeger jaren echter van ca 1,5 m per jaar (totale lengte na vijftien jaar immers 21 m). De diameteraanwas bedraagt vanaf 1967 bijna 2,5 cm per jaar en de totale gemiddelde diktegroei per jaar vanaf het planten is ruim 2 cm. De populieren zien er gezond uit en hebben goed bebladerde kronen. Er zijn geen ziekteaantastingen te constateren. De vorm is over het algemeen normaal, alleen in de toppen en bij de randbomen is vervorming door windinvloed te zien, enkele toppen zijn in het verleden uitgebroken op ca. 12 m hoogte.

Er heeft vrijwel geen snoei plaatsgevonden, door de dichte ondergroei van vulhout en andere hoofdhoutsoorten ontstond een zekere natuurlijke takreiniging: tot een hoogte van ca. 8 m zijn nog slechts enkele dunne, dode ondertakken aanwezig. In de beplanting heeft op jeugdige leeftijd een zuivering plaats gevonden waarbij enkele bomen, maar vooral veel vulhoutsoorten werden afgezet. In de populieren is na deze zuivering niet gedund, waardoor ze nu nog op de oorspronkelijke onregelmatige plantafstanden staan: plaatselijk dicht of ruim.

Ook de groei van es en in wat mindere mate van esdoorn is goed. Deze houtsoorten hebben hier een gemiddelde lengtegroei van 85 cm, resp. 65 cm per jaar en een gemiddelde diktegroei van 1,2 resp. 1,0 cm per jaar. Duidelijk te constateren is echter dat deze houtsoorten lijden onder de concurrentie van de populier: de kronen zijn ijl en onregelmatig vervormd en zoeken als het ware naar het weinige nog aanwezige licht tussen de veel forsere populieren.

De berk wordt vrijwel geheel verdrongen en is veelal scheefgezaakt en kwijnend, de groei ervan is matig tot slecht. De eik vertoont ook een zeer matige en onderdrukte groei en heeft een zeer slechte vorm. De vulhoutetage is redelijk goed ontwikkeld maar heeft tamelijk weinig en klein blad.

Resumerend kan men stellen dat op deze grond een goede populierenbeplanting aanwezig is, die nog in volle ontwikkeling is, met tevens redelijk groeiende essen en esdoorns, die echter lijden onder de concurrentie van de populieren. Op grond van deze en andere ervaringen is gebleken dat van de verschillende veengronden in W. Nederland de subgroep „koopveengronden” de beste resultaten geeft bij beplanting. Hier vindt men goede mogelijkheden voor de aanplant van populier en wilg en redelijk voor es en els. De esdoorn komt op deze gronden te weinig voor om er een uitspraak over te kunnen doen, de eerste ervaringen in proefvelden zijn echter niet ongunstig. De goede ervaringen met de andere genoemde houtsoorten worden bevestigd door de voorlopige resultaten in proefvelden: vooral populier blijkt zich in de proefvelden op veen in het westen des lands goed te ontwikkelen. Een belangrijk en enigszins zorgwekkend punt is hierbij dat op deze tamelijk slappe gronden

vooral bij hoge grondwaterstanden het gevaar van windworp juist bij snelgroeiende houtsoorten aanwezig is. Reeds enige malen is geconstateerd dat uitstekend groeiende jonge populieren op veen met een hoge grondwaterstand bij enige wind omvielen en dan een zeer gering wortelstelsel bleken te hebben. Men zal deze beplantingen dan ook zo gesloten mogelijk moeten laten opgroeien en drastische ingrepen in het kronendak (te sterke dunning, kappen van open plaatsen, paden e.d.) zoveel mogelijk moeten vermijden. Terugkerend naar de beplanting bij Amsterdam is het zelfs op deze naar omstandigheden redelijk goede grond nog maar de vraag wat er zou gebeuren wanneer men de populieren door een sterke ingreep plotseling aan de wind bloot zou stellen. Een dunning, die op enkele plaatsen wel noodzakelijk is, zou met veel overleg en geleidelijk moeten worden uitgevoerd, waarbij de randen te allen tijde gesloten moeten blijven.

ir. J. L. Guldemon

¹⁾ (Publikatie nr. 2 van de Werkgroep Bosbouw Randstad Holland, Ned. Bosb. Tijdschr. 40 (11), 1968 (403-408), tevens verschenen als Korte Mededeling nr. 96 van het Bosbouwproefstation te Wageningen.)

KALENDER

Het is nu reeds tijd om aandacht te schenken aan het bestellen van plantsoen en het klaarmaken van percelen als U van plan bent in het komende seizoen populieren te gaan planten. Bij het vroegtijdig bestellen van plantsoen kunt U zich op de kwekerij persoonlijk ervan overtuigen dat de planten gezond en stevig zijn en niet door bladziekten (roest en Marssonina) zijn aangetast of beschadigingen door insecten vertonen.

Het verdient aanbeveling om bij het opstellen van de plannen te overwegen of het gebruik van eenjarig plantsoen, en dan bij voorkeur stevige vertakte planten, niet de voorkeur verdient boven het gebruik van twee of meerjarig plantsoen. Het laatstgenoemde plantsoen is duurder, brengt hogere plantkosten met zich mee en geeft meer risico van aantasting door schorsbrand. Bovendien is in het algemeen de groei van tweejarig en zeer zeker

dat van driejarig plantsoen in de eerste jaren na de aanleg minder dan de groei van eenjarig plantsoen. Bij het bestellen van meerjarig plantsoen verdient het aanbeveling naast de gewenste dikte tevens de leeftijd van de planten te vermelden (tweejarig 6-8 cm of 8-10 cm, driejarig 10-12 cm of 12-14 cm); ook mag meerjarig plantsoen niet te lang zijn. Overweeg ook eens het proefsgewijs aanplanten van de nieuwe rassen 'Dorskamp', 'Flevo' en de balsemhybriden 'Geneva' en 'Oxford'; de twee laatstgenoemde rassen stellen iets lagere eisen aan de bodem dan de overige. Al deze rassen zijn in hoge mate resistent tegen Marssonina en roest.

Begin met het aanleggen en onderhouden van greppels en sloten als de grondwaterstand laag is en weinig neerslag gevallen is.

Een sterke verwildering van loofhoutopslag en bramen op de in te planten percelen kan in augustus-september bespoten worden met 2,4,5-T ester.

Controleer in de zomer de bladkleur, bladgrootte en bladbezetting in jonge beplantingen in verband met het optreden van gebrekssymptomen, veroorzaakt door een tekort aan bepaalde voedingsstoffen. U kunt dan nu reeds rekening houden met de in het volgende voorjaar uit te voeren bemestingen. Vraag in verband met gebreksziekten en bemesting een deskundig advies! Is op pas ingeplante percelen schade door reeën of konijnen te verwachten dan verdient het aanbeveling de bomen te beschermen met plastic spiralen of gazen kokers.

Voor het verkopen van hout is het nu reeds tijd om zich te oriënteren over de mogelijkheden om een zo goed mogelijke prijs voor het hout te krijgen. Stelt U zich bijtijds in verbinding met betrouwbare handelaren of met verbruikers die rechtstreeks van de houtproducenten kopen.